

Checklist kwaliteitsaanpak

Professioneel handelen op ondersteuningsniveau 3 lezen en spellen

Ondersteuningsniveau 3

Op [ondersteuningsniveau 3 \(ON3\)](#) wordt een specifieke interventie ingezet voor leerlingen met lees- en/of spellingproblemen. De effectiviteit van een interventie is van verschillende factoren afhankelijk. Deze checklist geeft daarvan een overzicht. Meer informatie over de inhoudelijke invulling van de ondersteuningsniveaus is te vinden in de [Handreiking invulling ondersteuningsniveaus 2 en 3](#). Om meer inzicht te krijgen welk interventieprogramma ingezet kan worden op school, kan de [Keuzehulp](#) worden gebruikt.

Gebruiksmogelijkheden

De checklist is bedoeld om te monitoren en/of te evalueren of de uitvoering van een interventie op ondersteuningsniveau 3 van voldoende kwaliteit en intensiteit is (geweest). Deze indicatoren bepalen naast de kwaliteit van het programma in welke mate een interventie effectief is. De checklist kan op verschillende niveaus worden gebruikt:

Op [leerlingniveau](#) om te beoordelen of de uitvoering van een interventie op ondersteuningsniveau 3 van voldoende kwaliteit is (geweest). De gesprekspunten in deze checklist geven aanknopingspunten voor een gesprek hierover met de onderwijsprofessional die de interventie uitvoert.

Op [schoolniveau](#) om de huidige inrichting van ondersteuningsniveau 3 te evalueren. De checklist biedt na het invullen een overzicht van onderdelen die al goed op orde zijn en onderdelen waar nog ruimte is voor verbetering. Daarmee kan niet alleen de ondersteuning op ondersteuningsniveau 3 steeds verder aangescherpt worden, maar ook de extra begeleiding op ondersteuningsniveau 1 en 2 (bijvoorbeeld de kwaliteit van instructie, motivatie en feedback). Op die manier wordt er gewerkt aan een duurzame en effectieve ondersteuning op de verschillende ondersteuningsniveaus. De gesprekspunten in deze checklist geven aanknopingspunten voor het gesprek dat binnen het team gevoerd kan worden.

Onderbouwing

De criteria in deze checklist zijn gebaseerd op het document [Effectief handelen op ondersteuningsniveau 3: een beknopte onderbouwing](#).

Doelgroep

Deze checklist is bedoeld voor intern begeleiders (ib'ers), leesspecialisten en remedial teachers (rt'ers). Zij kunnen leerkrachten en onderwijsassistenten indien van toepassing betrekken in de evaluatie.

Colofon

Deze checklist is ontwikkeld in het kader van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie door het Expertisecentrum Nederlands

© 2021

Criteria	Specifieke punten	Gesprekspunten
Implementatievereisten		
Uitvoering door, in samenspraak met of onder supervisie van een gekwalificeerde professional	Uitvoering: ☐ Binnen het team zijn afspraken gemaakt wie de uitvoering van de interventie op ON3 op zich neemt. Afhankelijk van de expertise van de onderwijsprofessional die de interventie uitvoert vindt de ondersteuning onder supervisie plaats. Uitvoering door leesspecialist, rt'er of ib'er: ☐ Er is in het takenpakket voldoende tijd vrijgemaakt om de sessies voor te bereiden en uit te voeren. Uitvoering door leerkracht: ☐ De uitvoering vindt plaats in samenspraak met leesspecialist / rt'er / ib'er. ☐ Het handelingsplan wordt in samenspraak opgesteld. ☐ De resultaten op de tussen- en eindmeting worden in samenspraak geëvalueerd. Uitvoering door onderwijsassistent: ☐ De uitvoering vindt onder supervisie van leesspecialist/ rt'er/ ib'er of orthopedagoog/psycholoog plaats. ☐ Er is in het takenpakket voldoende tijd vrijgemaakt om de sessies voor te bereiden en uit te voeren. ☐ De supervisor heeft instructie gegeven over hoe de interventie uitgevoerd moet worden en dit is ook schriftelijk vastgelegd. ☐ De doelen zijn per leerling in overleg opgesteld en vastgelegd in het handelingsplan. ☐ Er zijn vaste (observatie)momenten afgesproken met de supervisor om te monitoren of de begeleiding wordt uitgevoerd zoals bedoeld. ☐ De resultaten op de tussen- en/of eindmeting zijn samen met de supervisor geëvalueerd.	• Worden er in het programma eisen gesteld aan de competenties van de uitvoerende onderwijsprofessional? Zo ja, worden deze nageleefd? • Zijn er onderdelen of componenten die door anderen dan de hoofduitvoerder op school (bijvoorbeeld onderwijsassistent, medeleerling) kunnen worden uitgevoerd? In hoeverre gebeurt dat ook?

Ondersteuning bij de uitvoering en monitoring van de uitvoering	☐ De onderwijsprofessional wordt door middel van uitleg en/of training ondersteund in de uitvoer van de interventie. ☐ Er wordt gemonitord of de interventie wordt uitgevoerd zoals bedoeld.	• Hoe wordt de onderwijsprofessional geïnstrueerd over de juiste uitvoer van het interventieprogramma en welke tijdsinvestering vraagt dit van hem/haar? Hoe worden onderwijsprofessionals hierin gefaciliteerd? • Hoe en door wie (collega, externe adviseur) of met wat (logfiles of logboeken bij het programma) wordt de uitvoer gemonitord?
Interventie: effectiviteit uitvoering professional		
Systematisch	☐ Voor elke leerling worden de leeractiviteiten afgestemd op de leerdoelen. ☐ Er wordt voor minimaal 10 tot 12 weken een planning gemaakt van de leeractiviteiten. Indien de leerlingen (nog) onvoldoende vooruitgang heeft laten zien, wordt de interventie verlengd met een tweede periode.	• Is er een planning van activiteiten en zo ja, hoe wordt deze planning afgestemd op de leerdoelen op basis van hiaten in de lees- en spellingontwikkeling? • Worden de vorderingen op vaste momenten geëvalueerd? Hoe? • Op welke wijze worden de leerdoelen voor de volgende periode bepaald?

Tijd	☐ Er wordt per week minimaal 60 minuten individueel of in een klein groepje (max. 4 leerlingen) gewerkt. ☐ Uitval wordt tot het minimale beperkt om de effectiviteit van de interventie te waarborgen, anders wordt de interventieperiode verlengd. ☐ Geoefende lees- en/of spellingmoeilijkheden op ON3 komen (waar mogelijk) ook aan bod op ON1 en ON2.	• In hoeverre voorziet de interventie in voldoende sessies? Indien te weinig: hoe zorgt de onderwijsprofessional voor intensivering? • Welke adviezen worden in de handleiding gegeven om de interventie zo te organiseren dat de interventie voldoende intensief is? Zijn deze adviezen bekend bij de onderwijsprofessional? • Wordt er (bij voorkeur) één-op-één of in kleine groepjes (3-4 leerlingen) gewerkt? • Krijgt de onderwijsprofessional suggesties voor praktische organisatie en taakverdeling binnen het team?
Kwaliteit van instructie	De onderwijsprofessional geeft expliciete instructie: ☐ Tijdens de instructie wordt de leerstof in kleine stappen aangeboden. ☐ De denkstappen bij de lees- en/of spellingstrategieën worden hardop voorgedaan (modellen). ☐ Spellingmoeilijkheden worden expliciet geoefend door middel van een visueel dictee (woord kort zien, schrijven, feedback en correctie) of uitspreken-wat-erstaat (spelling van leenwoorden leren).	• In hoeverre biedt de onderwijsprofessional expliciete instructie? • Wordt de onderwijsprofessional hierin indien nodig ondersteund?
Kwaliteit van feedback	De onderwijsprofessional geeft op effectieve manieren feedback: ☐ Er wordt procesgerichte feedback gegeven op de denkstappen die het kind zet en op de strategieën die het kind gebruikt. Bijvoorbeeld bij het inzetten van een leesstrategie of toepassen van een spellingregel. ☐ Er wordt directe resultaatgerichte feedback gegeven op lees- of spellingfouten.	• Welke vormen van feedback worden gehanteerd? • Is de feedback gericht op het lezen/spellen en/of op het proces van denkstappen en strategieën?

Aandacht voor lees- en spellingmotivatie

De onderwijsprofessional besteedt aan de volgende punten aandacht:

- Het versterken van het competentiegevoel van de leerling. Bijvoorbeeld door leerlingen succeservaringen te laten opdoen.
- Er wordt aangesloten op de interesses van de leerlingen. Bijvoorbeeld door tekstkeuze (wat betreft het genre, zoals informatief of verhalend, of wat betreft onderwerp).
- De leerlingen worden ondersteund in hun gevoel van autonomie. Bijvoorbeeld door leerlingen zelf teksten te laten kiezen, door ruimte te geven om ideeën daarover aan te dragen, en leerlingen zeggenschap te geven over hoe hun kennis en vaardigheden worden getoetst.
- De leerlingen worden gestimuleerd om te praten met elkaar over wat ze hebben gelezen.
- Leerlingen worden betrokken bij het opstellen van de lange termijn doelen, doelen per sessie en bij de evaluatie van deze doelen.

- Op welke wijze wordt gewerkt aan het versterken van het competentiegevoel?
- Worden de interesses van leerlingen aangesproken en zo ja, hoe?
- Wordt het gevoel van autonomie ondersteund en zo ja, hoe?
- Bij het werken in een klein groepje: hoe krijgen de leerlingen de ruimte om te praten over dat wat ze lezen?
- Op welke manier worden leerlingen betrokken bij het opstellen van de doelen en de evaluatie daarvan (bijvoorbeeld visueel maken van vooruitgang)?